

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-127>

УДК 330.341

Мірко Наталія Вікторівна

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри бізнесу, адміністрування та права,
Заклад вищої освіти «Університет трансформації майбутнього»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4884-5195>

Стрибуль Оксана Вікторівна

старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Приватний заклад «Київський кооперативний інститут бізнесу і права»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1781-4430>

Nataliia Mirko

Higher Education Institution “University of Future Transformation”

Oksana Strybul

Private Institute “Kyiv Cooperative Institute of Business and Law”

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

SOCIAL COMPONENT OF NATIONAL SECURITY AND FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW: CHALLENGES, INNOVATIONS, AND PROSPECTS

Анотація. У статті проведено комплексний аналіз соціальної складової національної безпеки та чинників сталого розвитку України в умовах повномасштабної війни. Доведено, що соціальна стабільність є базовою умовою національної стійкості перед викликами бідності, міграції та дефіциту кадрів. За допомогою SWOT-аналізу визначено сильні сторони (цифровізація через «Дію», самоорганізація суспільства) та критичні загрози (економічна криза, демографічний спад). Досліджено механізми підтримки ВПО та ветеранів, роль Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України та міжнародних організацій (ООН, ЮНІСЕФ). Виявлено проблеми системи соціального захисту: дефіцит фінансування та бюрократизацію. Запропоновано впровадження соціальних інновацій, цифрових сервісів з штучним інтелектом та розвиток реабілітаційної мережі. Обґрунтовано, що інтегрований підхід держави, громадськості та міжнародних партнерів є ключем до відновлення людського капіталу України.

Ключові слова: національна безпека, сталий розвиток, соціальна підтримка, цифровізація соціальних послуг, SWOT-аналіз, міжнародна гуманітарна допомога.

Summary. The article provides a comprehensive analysis of the social component of national security and the factors of sustainable development in Ukraine amidst full-scale war. It is substantiated that under crisis conditions, social stability becomes a fundamental prerequisite for national resilience, as military conflict triggers large-scale challenges: rising poverty levels, mass internal displacement, infrastructure destruction, and a shortage of qualified personnel. The study conducts a SWOT analysis of Ukraine's socio-economic conditions, identifying strengths (digitalization of services via the «Diia» platform, high societal self-organization) and critical threats (prolonged economic crisis, demographic decline). Particular attention is paid to the legal and organizational mechanisms for supporting vulnerable populations, including internally displaced persons (IDPs), veterans, and families of the fallen. The roles of the Ministry of Social Policy, Family, and Unity of Ukraine and international organizations (UN, UNICEF, Red Cross) in implementing humanitarian projects, specifically the «Prykhystok» (Shelter) program, are analyzed. The research identifies key issues within the social protection system: budget funding deficits, bureaucratic barriers, and insufficient coordination between various levels of government. Proposed prospective solutions include the implementation of social innovations, expanding the functionality of digital services using artificial intelligence, and developing a network of regional rehabilitation centers. It is determined that the strategic directions for ensuring sustainable development are balanced economic growth, support for small and medium-sized businesses, and social

justice (poverty alleviation, education, healthcare, and equality). The research findings emphasize that only an integrated approach – combining state resources, civic initiatives, and international support – is capable of ensuring social security and the post-war recovery of Ukraine's human capital.

Keywords: national security, sustainable development, social support, digitalization of social services, SWOT analysis, international humanitarian aid.

Постановка проблеми. Основна проблема соціальної складової національної безпеки та сталого розвитку в умовах війни полягає у посиленні соціальних викликів, що загрожують стабільності країни. Так, твердження «людина є найвищою соціальною цінністю» є фундаментальним принципом, закріпленим у Конституції України (ст. 3), яка проголошує людину, її життя, здоров'я, честь і гідність найвищою соціальною цінністю, а держава зобов'язана утверджувати і забезпечувати ці права. Проте збройна агресія вносить свої корективи в механізми реалізації цього принципу, адже будь який військовий конфлікт створює нові соціально-економічні труднощі, які потребують швидкого реагування, зокрема для захисту прав внутрішньо переміщених осіб і постраждалих. Це вимагає оновлення механізмів надання соціальних послуг – медичної допомоги, психологічної підтримки та реабілітації.

Соціальна згуртованість є важливою складовою національної безпеки, яку можуть підірвати економічні труднощі, зростання бідності та нерівності. Війна підкреслює необхідність залучення місцевих громад до процесів розвитку та забезпечення соціальної стабільності через державні соціальні програми та підтримку громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємозв'язку безпеки, соціального захисту та сталого розвитку в умовах криз активно досліджуються як світовою науковою спільнотою так і перебувають в центрі уваги сучасної української наукової думки. Дослідженню ролі внутрішнього переміщення осіб як чинника соціальної нестабільності присвятили увагу Міллер Р. [13] та Вілсон К. [19], зазначаючи, що успішна інтеграція внутрішньо переміщених осіб є ключем до збереження соціальної згуртованості. Роль цифрових технологій та платформ у забезпеченні доступу до соціальних послуг у кризових ситуаціях детально аналізує Чен М. [5]. Проблематику сталого розвитку в умовах війни та постконфліктного відновлення крізь призму людського капіталу досліджують Адамс Т. [1] та Вайт Г. [18], акцентуючи увагу на важливості психологічної реабілітації та освітніх ініціатив.

Фундаментальні аспекти зміцнення соціальної безпеки людини та стратегічні пріоритети повоєнного відновлення України ґрунтовно досліджено у працях Варналії З.С. [16]. Автор наголошує, що соціальна безпека є пріоритетною складовою національної безпеки, а її забезпечення вимагає людиноцентричного підходу в державній полі-

тиці. Питання захисту соціальних прав внутрішньо переміщених осіб та механізми їх реалізації в умовах воєнного стану висвітлено у дослідженнях Антохова А.А. і Клевчика Л.Л. [2]. Автори акцентують увагу на необхідності вдосконалення законодавства для запобігання масовій еміграції та втраті людського капіталу. Роль людського капіталу як ключового фактора соціальної безпеки також підкреслює Юрчишин В.В. [20]. Питання економічної безпеки людини та її взаємозв'язку з соціальним захистом постраждалих регіонів досліджують Федченко О.П., Пампуха І.В. [6].

Незважаючи на значну кількість світових і вітчизняних напрацювань, питання інтеграції інноваційних цифрових інструментів у систему соціального захисту та їхній вплив на сталий розвиток в умовах постійних воєнних загроз потребують подальшого глибшого вивчення.

Метою статті є комплексний аналіз та оцінка соціальної складової національної безпеки України в умовах війни, а також узагальнення ключових чинників, що впливають на сталий розвиток і соціальну стабільність під час збройного конфлікту. Особливу увагу приділено висвітленню системних проблем соціального захисту населення та механізмів забезпечення соціальної згуртованості як критично важливих елементів зміцнення національної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національна безпека України під час війни тісно пов'язана з ефективністю соціальної підтримки, особливо для вразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО), ветерани, та сім'ї загиблих. В умовах війни зростає потреба в наданні різноманітних послуг: від гуманітарної допомоги до психологічної реабілітації. Однак, реалізація заходів соціальної підтримки вимагає комплексного підходу, який базується на правовому регулюванні, ефективній організації процесів на державному та місцевому рівнях, а також на координації з міжнародними партнерами.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України (далі – Мінсоцполітики) є головним центральним органом виконавчої влади в Україні, відповідальним за формування та реалізацію державної політики у сферах соціального захисту, пенсійного забезпечення, соціального страхування, сім'ї та дітей, протидії торгівлі людьми, підтримки ветеранів та ВПО, а також забезпечення гендерної рівності та соціальних послуг. Воно координує діяльність підпорядкованих служб та забезпечує роботу системи соціального захисту для підтримки найвразливіших

верств населення. Зокрема, займається розробкою нових та адаптацією існуючих програм соціальної підтримки до нових викликів і реалій, що виникли в умовах військових дій. Для цього міністерство розробляє й впроваджує спеціальні заходи, спрямовані на забезпечення населення соціальними послугами в надзвичайних обставинах, а саме для ВПО, ветеранів, членів їх сімей, а також інших вразливих груп. На місцевому рівні функції соціального захисту реалізуються через департаменти соціального захисту, які працюють під керівництвом Мінсоцполітики. Ці департаменти займаються безпосереднім наданням послуг, включаючи матеріальну допомогу, соціальне забезпечення, підтримку ВПО та інші послуги для тих, хто постраждав від війни. Крім того, Мінсоцполітики активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЮНІСЕФ, Міжнародний Комітет Червоного Хреста та іншими партнерами. Така співпраця дозволяє отримувати гуманітарну допомогу, яка сприяє зміцненню матеріально-технічної бази установ соціального захисту та забезпечує надання соціальних послуг на місцях. Наприклад, завдяки підтримці міжнародних організацій було організовано тимчасові притулки для ВПО, а також запроваджено програми грантів для підтримки малозабезпечених

сімей. Система соціальної підтримки в Україні базується на розгалуженій нормативно-правовій базі, що охоплює питання захисту ВПО, ветеранів та постраждалих від війни. Основні аспекти правового регулювання та перелік відповідальних органів влади у сфері національної безпеки представлено в таблиці 1.

Війна в Україні завдала катастрофічного удару по соціально-економічних умовах, що суттєво впливають на соціальну складову національної безпеки та сталий розвиток держави. З початку військових дій економіка України зазнала величезних втрат, які охопили різні сектори, включаючи знищення інфраструктури, зниження бюджетних доходів, зростання витрат на оборону, падіння ВВП, мільйони біженців та вимушених переселенців, а також глибоку кризу на ринку праці, що призвело до бідності та зниження рівня життя населення.

Аналіз цих заходів дозволяє визначити критичні точки впливу на національну безпеку. На основі цих даних було розроблено SWOT-аналіз соціально-економічних умов (табл. 2), який демонструє баланс між ризиками та можливостями розвитку.

SWOT-аналіз показує, що, попри значні труднощі, Україна має потенціал для поліпшення соці-

Таблиця 1 – Правове регулювання сфери соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та постраждалих

Аспект соціальної підтримки	Основні закони та постанови	Відповідальні органи	Основні заходи та інструменти реалізації
ВПО та гуманітарна допомога	Закон України «Про державну допомогу ВПО», Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»	Мінсоцполітики, місцеві органи влади	Фінансова підтримка, надання тимчасового житла, соціальний супровід, мобільні пункти підтримки для доступу до допомоги
Психологічна підтримка та реабілітація	Закон України «Про соціальні послуги», Державна програма реабілітації ветеранів	МОЗ, Мінсоцполітики, громадські організації	Центри психологічної підтримки, групові та індивідуальні терапії, реабілітаційні програми для ветеранів та ВПО
Забезпечення житлом та соціальним захистом ветеранів	Закон України «Про статус ветеранів війни»	Міністерство у справах ветеранів, місцева влада	Програми забезпечення житлом, пільги на комунальні послуги, соціальна адаптація, профорієнтація та підтримка працевлаштування
Допомога родинам загиблих та зниклих безвісти	Проект Закону України «Про соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, збройної агресії або збройного конфлікту»	Міноборони, місцеві адміністрації	Фінансова компенсація, соціальні пільги, психологічна підтримка, допомога в працевлаштуванні членів сімей
Соціальна підтримка дітей, постраждалих від війни	Закон України «Про охорону дитинства»	МОН, МОЗ, служби у справах дітей	Забезпечення освіти, медичного обслуговування, психосоціальна підтримка, інтеграція в освітній процес
Фінансова допомога та субсидії	Закон України «Про державну допомогу малозабезпеченим сім'ям», Постанова КМУ «Про порядок надання субсидій»	Мінсоцполітики, місцеві органи влади	Щомісячні виплати, субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, матеріальна допомога на медичні послуги та інші потреби

Джерело: узагальнено авторами на основі досліджень нормативно-законодавчої бази [3, 4, 7–12]

Таблиця 2 – SWOT-аналіз соціально-економічних умов в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Активна підтримка міжнародних партнерів, які надають гуманітарну та фінансову допомогу Україні	Високий рівень безробіття через втрату робочих місць, закриття підприємств і погіршення умов праці
Швидка адаптація населення до змін через впровадження цифрових сервісів, таких як «Дія»	Недостатнє фінансування соціальних програм, особливо для забезпечення житлом ВПО та підтримки ветеранів
Високий рівень самоорганізації та участі громадянського суспільства в підтримці постраждалих від війни	Нестача кваліфікованих психологів та соціальних працівників для надання необхідної підтримки постраждалим
Можливості	Загрози
Можливість реформування соціальних послуг та інтеграція стандартів ЄС у сферу соціальної підтримки та захисту	Ризик тривалої економічної кризи, що ускладнює стабілізацію економіки та відновлення інфраструктури
Розширення партнерства з міжнародними організаціями, які можуть надати додаткове фінансування для соціальних ініціатив	Зростання міграції та демографічний спад через втрати населення, зокрема серед працездатного віку
Залучення інноваційних технологій для ефективнішого надання соціальних послуг та прозорості в їх реалізації	Поляризація суспільства через економічну нестабільність і незадоволення соціальною політикою

Джерело: розроблено авторами

ально-економічних умов шляхом реформування системи соціального забезпечення та збільшення міжнародної підтримки. Основна загроза – довготривала економічна нестабільність, яка ставить під ризик сталий розвиток і безпеку держави. Для подолання цих викликів необхідне ефективне впровадження реформ, що підвищать рівень соціальної підтримки, а також створення нових можливостей для економічного зростання, які підтримають відновлення країни.

Аналіз основних проблем і поточних рішень щодо соціальної підтримки в Україні в умовах війни включає кілька ключових аспектів, таких як обмеженість ресурсів, бюрократичні бар'єри та недостатня координація між різними рівнями влади. Зокрема, можна виділити наступні проблеми:

1. В умовах воєнного стану уряд України зіштовхнувся з дефіцитом коштів для фінансування соціальних програм у повному обсязі. Наприклад, підтримка ВПО та ветеранів вимагає значних фінансових вливань, що часто перевищує можливості державного бюджету. Також спостерігається нестача кваліфікованих спеціалістів для надання спеціалізованих соціальних послуг.

2. Процес отримання соціальної допомоги часто є надто ускладненим через велику кількість необхідних документів та довготривалі процедури їх розгляду. Бюрократизація соціальної сфери призводить до того, що постраждалі не завжди можуть швидко отримати необхідну допомогу.

3. В умовах децентралізації виникла проблема розподілу повноважень між центральними та місцевими органами влади, що ускладнює оперативність прийняття рішень і реалізацію заходів соціальної підтримки.

4. Громадяни, які опинилися у складних життєвих обставинах часто не мають повного доступу до інформації про існуючі соціальні програми та їх оновлення. Це є особливо проблемним для ВПО, ветеранів та інших вразливих груп, які потребують підтримки.

Наприклад, щодо допомоги ВПО: державні виплати, хоча і є важливим кроком, часто не задовольняють реальні потреби переміщених осіб через недостатній розмір виплат та складнощі в отриманні допомоги. Багато людей скаржаться на тривалий час очікування обробки заявок, а також на те, що сама допомога не покриває витрат на оренду житла та інші базові потреби. Одним з основних проєктів для ВПО є забезпечення їх тимчасовим житлом, проте в багатьох випадках якість та кількість доступного житла залишають бажати кращого. Були випадки, коли житло надавалося у незадовільному стані, без основних зручностей.

Один з актуальних прикладів програм, що реалізуються в Україні в умовах війни, – це Програма «Прихисток» [15]. Ця ініціатива має на меті забезпечити житлом внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та сприяти їх адаптації в нових умовах. В умовах збройного конфлікту, коли численні громадяни були змушені залишити свої домівки, забезпечення належних житлових умов стало критично важливим завданням для держави та місцевих громад. Програма реалізується на кількох рівнях:

- Учасники програми на місцях – це органи місцевого самоврядування, які залучаються до забезпечення житлом ВПО. Вони створюють тимчасові центри, а також працюють над реєстрацією потреб населення.

• Для реалізації програми залучаються різні міжнародні донори, такі як ООН, ЮНІСЕФ та Червоний Хрест, які надають фінансування, матеріали та ресурси для створення та функціонування притулків.

• Активну роль у реалізації програми відіграють громадські організації, які працюють над забезпеченням допомоги ВПО та проведенням освітніх програм для адаптації.

Проте програма стикається з рядом викликів, зокрема, як ми вже зазначали, незважаючи на зусилля, часто виникає дефіцит житлових приміщень, що ускладнює швидке забезпечення ВПО. Також нерідко ВПО стикаються з труднощами адаптації в нових громадах, оскільки часто їм бракує інформації про доступні послуги. Програма «Прихисток» є важливим кроком у забезпеченні житлом внутрішньо переміщених осіб та їхньої інтеграції в суспільство. Однак для її ефективності необхідно зосередитися на усуненні вказаних проблем, зокрема, на покращенні координації між різними учасниками програми, спрощенні адміністративних процедур і підвищенні обізнаності населення про доступні послуги. Успішна реалізація цієї програми може суттєво вплинути на соціальну стабільність в Україні в умовах війни та сприяти сталому розвитку в постконфліктний період.

Існують програми психологічної підтримки для ВПО, але їх покриття залишається недостатнім. Зокрема, це програма «Психологічна підтримка» від Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, метою якої є забезпечити доступ до психологічної допомоги, але покриття та ресурси часто є обмеженими, що створює черги на отримання допомоги.

Проблема полягає у відсутності кваліфікованих фахівців та недостатньому фінансуванні цих програм, що призводить до обмеженого доступу до психологічної допомоги, особливо в сільських районах. Крім того, мобільні групи психологів не завжди можуть забезпечити довготривалу підтримку, яка часто потрібна людям, що пережили травматичні події. В умовах великого потоку ВПО, багато громадських організацій беруть на себе функції з надання допомоги, однак відсутність координації між державою та цими організаціями призводить до дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів.

Попри те, що в Україні вдалося досягти певних успіхів у сфері соціального захисту в умовах війни, багато викликів залишаються невирішеними. Впровадження інноваційних рішень, таких як платформа «Дія», також суттєво спрощує процес отримання послуг, проте проблема кадрової недостатності в соціальній сфері залишається актуальною. Урядові та міжнародні організації працюють над навчанням нових кадрів та залученням професійних спеціалістів, але ці заходи потребують часу та додаткових ресурсів.

Зрозуміло, що в умовах триваючого збройного конфлікту в Україні соціальна складова національної безпеки набуває особливої актуальності, адже саме надійна система соціальної підтримки сприяє збереженню стійкості та єдності суспільства. Тож, на основі вищенаведеного, поточними рішеннями та зусиллями уряду й громадянського суспільства, які дозволяють поліпшити соціальний захист постраждалих від війни, а також перспективні підходи, можуть бути наступними:

1. Враховуючи обмежені внутрішні ресурси, Україна активно залучає фінансову та технічну підтримку міжнародних організацій, таких як ООН, Червоний Хрест, ЮНІСЕФ та інші. Завдяки цій співпраці вдалося створити мережу тимчасових центрів для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), організувати мобільні групи психологічної підтримки, а також забезпечити доступ до основних послуг і гуманітарної допомоги. Втім, для довгострокової стійкості необхідно розвивати власні ресурси й механізми підтримки. Рекомендується створити національну програму підготовки кадрів для роботи з ВПО, що дозволить зменшити залежність від іноземної допомоги та підвищити якість послуг.

2. Розвиток платформи «Дія» є важливим кроком у напрямку зменшення бюрократичних бар'єрів та покращення доступу до соціальних послуг. Через цей сервіс громадяни можуть подавати заявки на соціальну допомогу онлайн, що скорочує час очікування і полегшує процедуру оформлення документів. Проте перспективним напрямом є розширення функціоналу платформи, зокрема, впровадження інтеграції з базами даних місцевих адміністрацій для відстеження реальних потреб та своєчасного реагування на запити громадян. Додатково, розробка інтелектуальної системи підтримки на платформі «Дія» дозволила б надавати консультації громадянам у форматі чат-боту на основі штучного інтелекту, що допоможе оптимізувати час та ресурси.

3. Організація реабілітаційних центрів для ветеранів і постраждалих від війни на місцевому рівні є важливим кроком для інтеграції військовослужбовців у мирне життя. Доцільно розглянути питання фінансування таких центрів через грантові програми, що можуть залучати іноземні фонди, а також через партнерства з приватними установами. Варто також забезпечити розвиток спеціалізованих програм підготовки фахівців для роботи з ветеранами, а також запровадити дистанційні психологічні консультації для зручності мешканців віддалених регіонів [17].

4. Співпраця з громадськими організаціями дозволяє державі швидше та ефективніше реагувати на потреби постраждалих. Наприклад, ці організації можуть забезпечувати соціальну підтримку у регіонах, де держава має обмежений доступ. Проте, для посилення ефективності

такого партнерства, необхідно встановити чіткі процедури координації та моніторингу діяльності громадських організацій, а також впровадити систему звітності та прозорого розподілу коштів. Це дозволить забезпечити відповідність наданих послуг державним стандартам якості та уникнути ризику нецільового використання ресурсів.

5. На додачу до вже існуючих заходів, одним з перспективних підходів є запровадження соціальних інновацій, таких як мобільні додатки для моніторингу соціальних потреб, платформи обміну ресурсами між регіонами (наприклад, бази даних про наявність житла для ВПО), а також впровадження соціальних карток, які дозволяють громадянам скористатися пільгами чи знижками в різних сферах, зокрема у сфері охорони здоров'я чи освіти.

Розробка програм підтримки малого та середнього бізнесу є критично важливим аспектом сталого розвитку в Україні, особливо в умовах війни. Підтримка підприємств, які постраждали від військових дій, може включати різноманітні форми фінансової допомоги, такі як гранти, субсидії та податкові пільги. Ці програми сприяють відновленню економічної активності, створенню нових робочих місць і зміцненню місцевих економік. Згідно з дослідженнями, малий і середній бізнес є основним джерелом зайнятості та інновацій, тому його підтримка не лише сприяє економічній стабільності, а й забезпечує соціальну безпеку, що є невід'ємною частиною національної безпеки України [14].

Інвестування в освітні програми також є важливим напрямом у контексті сталого розвитку. Програми, що націлені на підготовку населення до нових викликів ринку праці, допоможуть зменшити рівень безробіття, що зріс через військові дії. Зокрема, освітні ініціативи можуть включати курси перепідготовки, професійні тренінги та інші форми навчання, які відповідають потребам сучасної економіки. Завдяки цим інвестиціям населення зможе адаптуватися до нових економічних умов, що, в свою чергу, підвищить конкурентоспроможність робочої сили та підтримуватиме стабільний розвиток в країні.

Таким чином, підтримка малого і середнього бізнесу та інвестиції в освіту і підготовку кадрів є важливими кроками до зміцнення економіки та забезпечення соціальної стабільності в Україні в умовах постійних викликів. Ці рішення не лише сприятимуть економічному відновленню, а й закладуть основи для сталого розвитку країни в майбутньому.

Висновки. В результаті дослідження доведено, що в умовах військового конфлікту соціальна стабільність перестає бути лише гуманітарним питанням і стає базовим елементом національ-

ної безпеки. Війна змінила парадигму реалізації конституційного принципу «людина – найвища соціальна цінність», висунувши на перший план здатність держави до швидкого реагування на виклики, пов'язані з масовим переміщенням осіб, руйнуванням інфраструктури та зростанням бідності.

В результаті SWOT-аналізу соціально-економічних умов виявлено сильні сторони: цифровізація через платформу «Дія», висока самоорганізація громадян, які дозволяють частково нівелювати дефіцит ресурсів. А також критичні загрози: демографічна криза, відтік людського капіталу та економічна нестабільність, які потребують негайного стратегічного втручання.

Проаналізована діяльність Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України та міжнародних організацій (ООН, ЮНІСЕФ, Червоний Хрест) свідчить, що ефективність захисту вразливих груп (ВПО, ветеранів, родин загиблих) напряму залежить від ефективної взаємодії між державними органами, міжнародними донорами та громадським сектором. Програма «Прихисток» продемонструвала потенціал такої співпраці, проте виявила й системні проблеми: бюрократичні бар'єри та недостатність бюджетного фінансування.

Обґрунтовано, що майбутнє соціального захисту полягає у цифровій трансформації та впровадженні соціальних інновацій. Перспективним є розширення функціоналу «Дії» за допомогою штучного інтелекту (чат-боти для консультацій ВПО), створення мережі регіональних реабілітаційних центрів та впровадження «соціальних карток» для оптимізації розподілу допомоги.

Визначено стратегічні орієнтири сталого розвитку, пріоритетними напрямками якого є:

- Інвестування в освіту та перепідготовку кадрів для відповідності новим потребам ринку праці.
- Фінансова підтримка малого та середнього бізнесу як фундаменту економічної самодостатності громад.
- Удосконалення механізмів психологічної реабілітації та соціальної адаптації ветеранів.

Загалом, дослідження підкреслює, що національна безпека України у соціальному вимірі залежить від переходу від моделі «пасивного надання допомоги» до моделі «активного розвитку людського капіталу» через інновації, децентралізацію та міжнародне партнерство. Разом з тим, успішна трансформація цієї системи неможлива без детального вивчення потенціалу новітніх технологій, що й визначає перспективи подальших досліджень, які полягають в аналізі механізмів інтеграції штучного інтелекту в систему соціального захисту та розробці стратегій повоєнного відновлення людського капіталу України.

Список використаних джерел:

1. Adams T. Role of human capital in post-war reconstruction: strategies for Ukraine. *Economics and Management*. 2022. № 15(3). P. 112–128.
2. Антохов А. А., Клевчик Л. Л. Захист соціальних прав внутрішньо переміщених осіб під час війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 17–21.
3. Кабінет Міністрів України. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг: Постанова № 505 від 01.10.2014 р. (редакція від 22.03.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
4. Кабінет Міністрів України. Про особливості надання житлових субсидій: Постанова № 247 від 25.03.2020 р. (редакція від 23.09.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2020-п#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
5. Chen M. Digitalization of social services: experience of conflict zones. *Technology and Society*. 2023. No. 21(1). P. 77–92.
6. Федченко О. П., Пампуха І. В. Дослідження соціально-економічної безпеки людини в умовах війни на території України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2024. № 102. С. 55–62.
7. ІПС ЛІГА:ЗАКОН. Проект Закону «Про соціальний захист осіб, які постраждали від бойових дій, збройної агресії чи збройного конфлікту». 2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH4U61AA> (дата звернення: 25.02.2026).
8. Закон України. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: № 3551-ХІІ від 22.10.1993 р. (редакція від 01.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
9. Закон України. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: № 1768-ІІІ від 01.06.2000 р. (редакція від 16.09.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
10. Закон України. Про охорону дитинства: № 2402-ІІІ від 26.04.2001 р. (редакція від 06.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
11. Закон України. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: № 1706-ВІІ від 20.10.2014 р. (редакція від 30.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
12. Закон України. Про соціальні послуги: № 2671-ВІІІ від 17.01.2019 р. (редакція від 20.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
13. Miller R. Internal displacement and social cohesion: a comparative study. *Migration Research Quarterly*. 2022. No. 19(2). P. 150–168.
14. Міністерство соціальної політики України. В Україні запроваджено нову психосоціальну послугу з формування життєстійкості. 2024. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23092.html> (дата звернення: 25.02.2026).
15. Прихисток. Прихисти своїх. Офіційний державний портал. 2024. URL: <https://prykhystok.gov.ua/> (дата звернення: 25.02.2026).
16. Варналій З. С. Стратегічні пріоритети та напрями зміцнення соціальної безпеки людини в умовах війни та післявоєнного відновлення України. *Державна політика зміцнення соціальної безпеки*. 2024. С. 23–26.
17. Урядовий портал. Які послуги реабілітації надаються ветеранам та ветеранкам безкоштовно? 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yaki-posluhy-reabilitatsii-bezkoshtovno-nadaiutsia-veteranam-ta-veterankam> (дата звернення: 25.02.2026).
18. White H. Psychological rehabilitation and social integration of veterans. *Journal of Military Medicine*. 2024. №. 12(1). P. 15–29.
19. Wilson K. Impact of military conflicts on national social structures. *Modern Sociological Analysis*. 2021. №. 7(3). P. 99–115.
20. Юрчишин В. В. Людський капітал – головний чинник соціальної безпеки. *Економічний вісник*. 2023. № 4. С. 102–110.

References:

1. Adams, T. (2022). The role of human capital in post-war reconstruction: strategies for Ukraine. *Economics and Management*, no. 15(3), pp. 112–128.
2. Antokhov, A. A., & Klevchik, L. L. (2024). Zakhyst sotsialnykh prav vnutrishno peremishchenykh osib pid chas viiny [Protection of social rights of internally displaced persons during the war]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. (7), pp. 17–21. (in Ukrainian)
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2014). *Pro nadannia shchomisiachnoi adresnoi dopomohy vnutrishno peremishchenym osobam dlia pokryttia vytrat na prozhyvannia, v tomu chysli na oplatu zhytlovo-komunalnykh posluh* [On providing monthly targeted assistance to internally displaced persons to cover living expenses, including housing and communal services] (Resolution No. 505). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п#Text> (in Ukrainian)
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). *Pro osoblyvosti nadannia zhytlovykh subsydii* [On the specifics of providing housing subsidies] (Resolution №. 247). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2020-п#Text> (in Ukrainian)
5. Chen, M. (2023). Digitalization of social services: experience of conflict zones. *Technology and Society*, no. 21(1), pp. 77–92.

6. Fedchenko, O. P., & Pampukha, I. V. (2024). Doslidzhennia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky liudyny v umovakh viiny na terytorii Ukrainy [Research on socio-economic security of a person in the conditions of war on the territory of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. (102), pp. 55–62. (in Ukrainian)
7. IPS LIGA:ZAKON. (2024). *Proekt Zakonu "Pro sotsialnyi zakhyst osib, yaki postrazhdaly vid boiovykh dii, zbroinoi ahresii chy zbroinoho konfliktiv"* [Draft Law "On social protection of persons affected by military actions, armed aggression or armed conflict"]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/JH4U61AA> (in Ukrainian)
8. Law of Ukraine. (1993). *Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu* [On the status of war veterans, guarantees of their social protection] (No 3551-XII). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (in Ukrainian)
9. Law of Ukraine. (2000). *Pro derzhavnu sotsialnu dopomohu malozabezpechenym simiam* [On state social assistance to low-income families] (№. 1768-III). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text> (in Ukrainian)
10. Law of Ukraine. (2001). *Pro okhoronu dytynstva* [On the protection of childhood] (No. 2402-III). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (in Ukrainian)
11. Law of Ukraine. (2014). *Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib* [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons] (№. 1706-VII). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (in Ukrainian)
12. Law of Ukraine. (2019). *Pro sotsialni posluhy* [On social services] (№. 2671-VIII). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (in Ukrainian)
13. Miller, R. (2022). Internal displacement and social cohesion: a comparative study. *Migration Research Quarterly*, no. 19(2), pp. 150–168.
14. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2024). *V Ukraini zaprovadzheno novu psykhosotsialnu posluhu z formuvannia zhyttestiikosti* [A new psychosocial service for resilience building has been introduced in Ukraine]. Available at: <https://www.msp.gov.ua/news/23092.html> (in Ukrainian)
15. Prykhystok. (2024). *Prykhystok – prykhysty svoikh* [Prykhystok – shelter your own]. Available at: <https://prykhystok.gov.ua/> (in Ukrainian)
16. Varnalii, Z. S. (2024). Stratehichni priorityety ta napriamy zmitsnennia sotsialnoi bezpeky liudyny v umovakh viiny ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Strategic priorities and directions of strengthening human social security in the conditions of war and post-war reconstruction of Ukraine]. *Derzhavna polityka zmitsnennia sotsialnoi bezpeky*, pp. 23–26. (in Ukrainian)
17. Government Portal. (2024). *Yaki posluhy reabilitatsii nadaiutsia veteranam ta veteran-kam bezkoshtovno?* [What rehabilitation services are provided free of charge to veterans?]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/yaki-posluhy-reabilitatsii-bezkoshtovno-nadaiutsia-veteranam-ta-veterankam> (in Ukrainian)
18. White, H. (2024). Psychological rehabilitation and social integration of veterans. *Journal of Military Medicine*, no. 12(1), pp. 15–29.
19. Wilson, K. (2021). The impact of military conflicts on national social structures. *Modern Sociological Analysis*, no. 7(3), pp. 99–115.
20. Yurchyshyn, V. V. (2023). Liudskyi kapital – holovnyi chynnyk sotsialnoi bezpeky [Human capital – the main factor of social security]. *Ekonomichnyi visnyk*, no. (4), pp. 102–110. (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 25.02.2026

Дата прийняття статті: 11.03.2026

Дата публікації статті: 30.03.2026